

پند اهل دانش و هوش - موش و گربه

دکتر علینقی منزوی

[مجله‌ی آینده ، دی - اسفند 1358 شمسی، سال 5، ش 10-12، ص 985]

درپاسخ نامه‌ی آقای حیوانی درمه استاد فارسی دانشگاه ناپل مندرج در آن مجله شماره‌ی 4-6 ص 40 عرض می‌شود:

"پند اهل دانش و هوش به زبان گربه و موش" همراه با "نان و پنیر" در مصر به سال 1346 چاپ شده و هر دو از نظم شیخ‌بهایی متوفی 1031 ق معرفی شده است ولی در واقع "موش و گربه" از عبید زاکانی است. (ن. ک: ذریعه 9: 706 و 23: 264 و 24: 30 سطر 15). هم چنین "نان و پنیر" از ملا رفیع‌ای نایینی عارف صوفی است که درست نقطه‌ی مقابل عقاید شیخ‌بهایی را داشته است.

توضیح آن که در کشاکش جنگ‌های قلمی که میان صوفیان و فقیهان در قرن یازدهم جریان داشته، در صفحات مختلف ذریعه و جاهای دیگر منعکس می‌باشد (ن. ک ذریعه 4: 150، 495-497 ذ: 6: 386 و 10: 205 و 12: 260-261 و 16: 122 و 24: 182 و 388) دولت صفوی و علمای درباری برضد صوفیان بودند و شیخ‌بهایی که سمت رسمی درباری داشت "نان و حلوا" را در دفاع از سنت‌گرایی و تقشر و برضد عرفان و اشراق حاد صوفیان نظم کرد. پس ملا رفیعا "نان و پنیر" را در جواب‌بهایی و دفاع از عرفان حاد سرود و در مقدمه‌ی نثری که برای آن نوشته جریان را شرح داده است ولی ناشر مصری این مقدمه را که شامل اسم ناظم اصلی (رفیعا نایینی) و رد مؤدبانه برشیخ‌بهایی است حذف کرده است.

آقای حیوانی می‌توانند تفصیل را در ذریعه 24: 28-30 شماره‌ی 141-144 بررسی نمایند.

دکتر علینقی منزوی